

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-09-01

Vår referens

Anna Ekendahl

Utredningssekreterare

anna.ekendahl@malmo.se

Remiss från Socialdepartementet - Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens (SOU 2025:63) HVO-2025-5346

Sammanfattning

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått utredningen *Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens* (SOU 2025:63) på remiss. Utredningen har haft i uppdrag att utreda och analysera möjliga förändringar som kan behövas i regelverk och strukturer när det gäller reglerade yrken, specialistkompetenser och specialistutbildningar samt vidareutbildning och fortbildning inom hälso- och sjukvården och tandvården. Detta för att möta de behov som finns i samhället kopplat till dessa verksamheter. En förstärkt patientsäkerhet har varit utgångspunkten i samtliga bedömningar och förslag. Utredningen ger förslag på att medicinska fotterapeuter ska få skyddad yrkestitel samt lagstadgade krav på fortbildning för personal inom hälso- och sjukvården.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens synpunkter på utredningens förslag presenteras i förvaltningens förslag till yttrande.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande om *Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens* (SOU 2025:63).

Beslutsunderlag

- Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens - utifrån hälso- och sjukvårdens och tandvårdens behov
- G-Tjänsteskrivelse HVON 2025-09-26 Remiss om stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens (SOU 2025:63)
- Förvaltningens förslag till yttrande

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2025-09-16

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2025-09-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått utredningen *Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens* (SOU 2025:63) på remiss. Utredningen har haft i uppdrag att utreda och analysera möjliga förändringar som kan behövas i regelverk och strukturer när det gäller reglerade yrken, specialistkompetenser och specialistutbildningar samt vidareutbildning och fortbildning inom hälso- och sjukvården och tandvården. Detta för att möta de behov som finns i samhället kopplat till dessa verksamheter. En förstärkt patientsäkerhet har varit utgångspunkten i samtliga bedömningar och förslag. Utredningen har identifierat ett behov av stärkt specialistkompetens hos flera yrkesgrupper samt en systematisk och regelbunden fortbildning hos samtliga vårdyrken som viktiga åtgärder för att hälso- och sjukvården och tandvården ska kunna klara de utmaningar som Sverige står inför.

Principer för behörighetsreglering

Yrkesreglering inom hälso- och sjukvården och tandvården har en lång tradition i Sverige och syftar till att säkerställa hög kvalitet och patientsäkerhet. Legitimationens huvudfunktion är att vara en garanti för en viss kunskapsnivå och för vissa egenskaper hos yrkesutövaren som gör att hen förtjänar allmänhetens och myndigheternas förtroende. En legitimation kan återkallas om den legitimerade exempelvis har varit grovt oskicklig vid utövningen av sitt yrke eller på grund av sjukdom. En skyddad yrkestitel kan inte återkallas eftersom titeln är baserad på kompetenskrav och inte lämplighet. Fyra huvudsakliga kriterier har sedan tidigare legat till grund för beslut om legitimation:

1. Patientsäkerhet – det överordnade kriteriet som alltid ska väga tyngst.
2. Yrkesrollens innehåll – yrket bör innebära ett självständigt patientansvar och ofta medföra diagnostiska och terapeutiska uppgifter.
3. Utbildningsnivå – yrket bör kräva en svensk högskolemässig utbildning av viss omfattning och väsentlig vetenskaplig förankring.
4. Internationella förhållanden – hänsyn tas till bland annat YKD¹.

Utredningen bedömer att principerna och kriterierna är ändamålsenliga.

Förslag om skyddad yrkestitel för medicinska fotterapeuter (6.3.6)

Utredningen föreslår att medicinska fotterapeuter ska få en skyddad titel från 1

---

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (yrkeskvalifikationsdirektivet, YKD) innebär en skyldighet för medlemsstaterna att bedöma proportionaliteten i de krav som begränsar tillträdet till eller utövandet av reglerade yrken så att regleringen inte skapar omotiverade hinder för den fria rörligheten inom EU.

september 2029, med övergångsregler fram till 2035. Medicinska fotterapeuter behandlar patienter som lider av problem i de nedre delarna av benen på grund av sjukdom så som diabetes, psoriasis, ledgångsreumatism eller cirkulationsrubbnings. De har ett direkt patientansvar och utför självständiga bedömningar och behandlingar. Majoriteten av de medicinska fotterapeuterna är enskilda yrkesutövare med egna näringsverksamheter, vilket innebär att de inte är knutna till någon vårdcentral eller sjukhus och i regel finns ingen som kan kontrollera eller kvalitetssäkra den vård och behandling som patienten får. Genom en skyddad yrkestitel bedömer utredningen att patientsäkerheten kan säkras.

Utredningen har granskat förutsättningar för att införa legitimation eller skyddad yrkestitel för ett antal yrkesgrupper inom hälso- och sjukvård och tandvård. Trots att flera av yrkena uppfyller vissa av kriterierna för reglering, gör utredningen bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl för att reglera fler yrken.

Möjligheter för vidareutbildning (8.4)

De 23 reglerade yrkesgrupperna inom hälso- och sjukvården och tandvården har olika möjligheter till vidareutbildning efter grundutbildningen. Läkare, sjuksköterskor och tandläkare har författningsreglerade vidareutbildningar. Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att ta fram föreskrifter för specialiseringstjänstgöring för sjukhusfysiker. Övriga yrkesgrupper saknar författningsreglerade vidareutbildningar, men kan specialisera sig genom det egna professionsförbundets uppställda krav eller genom att läsa vidare inom högskolan och ta en generell magister- eller masterexamen.

Utredningen har haft i uppdrag att bedöma behovet av en reglerad specialistkompetens för fler legitimerade yrken. Utredningen har framför allt beaktat tre perspektiv på behovet i sin bedömning; arbetsgivarnas, vårdprofessionens och patientorganisationernas. Utredningen bedömer att det finns behov av reglerad specialistkompetens för logopeder och psykologer. Utredningen föreslår därför att det införs specialisttjänstgöring (ST) för logopeder och psykologer från 2029. Specialiseringstiden föreslås vara minst två och ett halvt år för logopeder och tre och ett halvt år för psykologer. Socialstyrelsen föreslås få ansvar för tillsyn över dessa specialistutbildningar.

Utredningen menar vidare att det finns ett behov av bland annat vidareutbildade arbets- och fysioterapeuter. Utredningen menar dock att det saknas förutsättningar för att föreslå författningsreglerade vidareutbildningar för professionerna (8.4.7). Ett av utredningens argument är att det skulle vara svårt för lärosätena att fylla platserna för specialistutbildningar för arbets- och fysioterapeuter, vilket i praktiken betyder att utbildningarna inte skulle kunna starta.

Avancerad specialistsjuksköterska är utveckling av specialistsjuksköterskans roll. Utredningen menar att yrkesrollen avancerad specialistsjuksköterska (AVS) kan bidra med ökad medicinsk kunskap och på så sätt stärka vårdens kompetens, framför allt inom den kommunala hälso- och sjukvården (8.4.10). Utredningen menar att det finns behov av fler karriärvägar och högre kompetens för sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor inom ett antal områden. Utredningen bedömer dock att legitimation eller skyddad titel inte bör införas för yrkesrollen, eftersom sjuksköterskor redan har en legitimation genom sin grundutbildning. Avancerad specialistsjuksköterska är en vidareutbildning på specialistsjuksköterskeutbildningen som är en författningsreglerad utbildning. Utredningen har gjort bedömningen att vidareutbildningen till avancerad specialistsjuksköterska bör ges som en uppdragsutbildning där arbetsgivarna bestämmer vilka som ska delta samt att utbildning ges baserat på det faktiska behovet av AVS i hälso- och sjukvården, såväl den regionala som kommunala.

Lagstadgade krav på fortbildning (9.7)

Utredningen har haft i uppdrag att bedöma lämpligheten i att införa krav på kontinuerlig fortbildning för yrken inom hälso- och sjukvården och tandvården och vid behov föreslå hur detta kan ske. Inom hälso- och sjukvården samt tandvården är regelbunden fortbildning avgörande för att kunna erbjuda säker och effektiv vård. Snabba vetenskapliga och tekniska framsteg, förändrade vårdstrukturer, samt nya globala och nationella utmaningar ställer ökade krav på att hälso- och sjukvårdspersonalens kompetens uppdateras regelbundet. Svensk hälso- och sjukvård och tandvård regleras i flera författningar som tillsammans ställer krav på att vården ska vara god, säker och baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet. Begreppet fortbildning definieras i utredningen som ”lärande aktiviteter för att upprätthålla och uppdatera kunskaper och färdigheter inom hälso- och sjukvårdspersonalens verksamhetsområde”. Det handlar inte enbart om formella kurser utan även om informellt lärande och utveckling i det dagliga kliniska arbetet, och omfattar allt från ny teknik och behandlingsmetoder till kommunikation och förhållningssätt. Utredningen bedömer att vårdgivarens ansvar för att identifiera hälso- och sjukvårdspersonalens utbildningsbehov och ge möjlighet till regelbunden fortbildning behöver förtydligas. Förtydligandet bör omfatta all hälso- och sjukvårdspersonal. Utredningen föreslår att vårdgivaren ska identifiera hälso- och sjukvårdspersonalens utbildningsbehov och ge möjlighet till regelbunden fortbildning i en sådan omfattning som leder till att kravet på god vård i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) respektive tandvårdslagen (1985:125) upprätthålls. Samtidigt föreslår utredningen att hälso- och sjukvårdspersonal ska ha en skyldighet att regelbundet ta del av fortbildning. Vidare föreslår utredningen att vårdgivaren ska dokumentera de möjligheter som getts för hälso- och sjukvårdspersonalens regelbundna fortbildning i den årliga patientsäkerhetsberättelsen.

Vårdprofessionslyftet (8.5)

Utredningen menar att dagens system för vidareutbildning på högskola inte fungerar optimalt. Utbildningar ställs in trots att det finns ett stort behov, vilket grundar sig bland annat på bristen av praktikplatser (VFU), antagningsregler som inte är anpassade till arbetsmarknadens behov, och att det saknas en tydlig koppling mellan vårdens behov och innehållet i specialistutbildningarna. Därför föreslår utredningen ett nationellt initiativ kallat Vårdprofessionslyftet, för att främja tillgången till vidareutbildning. Det innebär att staten köper uppdragsutbildningar från lärosäten och erbjuder arbetsgivare statsbidrag, så att vårdpersonal kan vidareutbilda sig på deltid. Modellen liknar den modell som införts inom skolan som kallas Lärarlyftet. Staten står för utbildningskostnaden och arbetsgivaren ansöker om statsbidrag för lönekostnader. VFU genomförs i möjligaste mån på arbetsplatsen, vilket skulle avhjälpa den stora bristen på VFU-platser och göra utbildningen mer verksamhetsnära. Utredningen föreslår att en utbyggnad bör ske stegvis, med specialistsjuksköterskor och barnmorskor som första steg, följt av andra yrkesgrupper såsom arbetsterapeuter, fysioterapeuter och biomedicinska analytiker, om eller när examensordningar och andra regelverk tas fram för dessa yrkesgruppers vidareutbildningar. Utredningen förslår att frågan ska utredas vidare.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens synpunkter på utredningens förslag presenteras i förvaltningens förslag till yttrande.

Ansvariga

Tilde Tibblin Planeringssekreterare

Anne Petäjärvi Johansson Avdelningschef